

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

Dne 8. června 2009 schválila vláda ČR Národní politiku výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 až 2015 (dále jen „Národní politika VaVaI“), která jako jedno z opatření definuje tvorbu nových národních priorit tzv. orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, jejichž zaměření významně přispěje k reformě systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (dále jen „VaVaI“). Za kontrolu realizace Národní politiky a za přípravu priorit VaVaI podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění pozdějších předpisů, je odpovědná Rada pro výzkum, vývoj a inovace.

Stávající priority aplikovaného výzkumu, které jsou popsány v Národní politice VaVaI, nejsou definovány jako cíle, ale jako oblasti zájmu oborově vymezené. Zkušenosti se stávajícími prioritami od roku 2009 ukazují, že tyto původně definované priority de facto zahrnují všechny oblasti VaVaI, které jsou v ČR realizovány. Rovněž s ohledem na změny v evropských politikách je zřejmé, že stávající priority již nekorespondují s potřebami české společnosti, se současnou ekonomickou situací a ani s novými prioritními oblastmi Evropské unie.

Usnesením vlády ze dne 6. dubna 2011 č. 244 byly schváleny Principy pro přípravu národních priorit výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, které definovaly způsob přípravy Národních priorit orientovaného VaVaI (dále jen „Priority“). Východiskem bylo, že Priority mají být připraveny jako konkrétní cíle, zohledňující, zda se jedná o problematiku společensky vyžadovanou a využitelnou, zda má ČR dostatečný potenciál (personální, technický, materiálový) k řešení takových témat a zda je předpoklad jejich úspěšného dosažení. Hlavním přínosem a smyslem formulace Priorit je strategické orientování části (zejména aplikovaného, ale i části základního) národního VaVaI do oblastí, které napomohou řešit zásadní současné a předvídatelné budoucí problémy a výzvy ČR a umožní využít potenciální příležitosti pro vyvážený rozvoj ČR.

Předkládaný návrh Priorit vychází ze schválených principů pro jejich přípravu a plně je respektuje.

V první fázi přípravy Priorit byla Radou pro výzkum, vývoj a inovace ustavena Koordinační rada expertů, která na základě zpracovaných studií a analýz, zaměřených na identifikaci hlavních problémových oblastí v horizontu 15 – 20 let, definovala šest prioritních oblastí (Konkurenceschopná ekonomika založená na znalostech; Udržitelnost energetiky a materiálových zdrojů; Prostředí pro kvalitní život; Sociální a kulturní výzvy; Zdravá populace; Bezpečná společnost). Prioritní oblasti byly Radou pro výzkum, vývoj a inovace schváleny dne 26. června 2011. Koordinační rada expertů měla 15 členů a byli zde zastoupení odborníci z veřejné (vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, státní správa) i soukromé sféry. Jmenovité složení je uvedeno v materiálu.

Následně byla zveřejněna výzva k zapojení expertů do činnosti expertních panelů pro detailní rozpracování oblastí. Výzva neobsahovala žádné omezení pro nominované osoby. Na základě nominací (více než 400) jmenovala Rada pro výzkum, vývoj a inovace (na návrh Koordinační rady expertů) personální obsazení jednotlivých expertních panelů. Ke každé prioritní oblasti byl ustaven expertní panel složený z 15 – 17 expertů z různých oborů a sektorů. Celkem bylo v 6 expertních panelech 105 odborníků z veřejného i soukromého sektoru, a to jak osob aktivně působících ve VaVaI, tak i z aplikační sféry. Úkolem expertních panelů bylo

pro příslušnou prioritní oblast identifikovat prioritní cíle pro VaVaI, jejichž naplnění by v rámci každé prioritní oblasti výrazně přispělo k odstranění očekávaných hrozeb a k využití příležitostí. Expertní panely identifikovaly prioritní cíle v několika krocích.

Z výstupů jednotlivých expertních panelů pak Koordinační rada expertů zpracovala souhrnnou zprávu, definovala návrh Priorit a stanovila orientační návrhy rozdělení finančních prostředků na jednotlivé oblasti. Souhrnná zpráva byla přílohou materiálu, který byl vložen do eKLEPU v rámci meziresortního připomínkového řízení. Po zapracování připomínek byla z materiálu odstraněna. Veškeré dokumenty, které Koordinační rada expertů vypracovala, včetně Souhrnné zprávy, jsou zveřejněny na www.vyzkum.cz.

Panel poskytovatelů, který byl tvořen zástupci jednotlivých poskytovatelů podpory VaVaI, se následně vyjadřoval k návrhu rozdělení finančních prostředků. V panelu poskytovatelů bylo zastoupeno Ministerstvo kultury, Ministerstvo obrany, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo zemědělství, Akademie věd ČR, Grantová agentura ČR, Technologická agentura ČR, Úřad vlády ČR a Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Jmenovité složení je uvedeno v materiálu.

Hlavním přínosem nových Priorit je možnost strategicky orientovat národní VaVaI. Identifikované Priority budou využity pro lepší formulaci a zaměření programů VaVaI, tedy především pro část účelové podpory VaVaI, která tak bude důsledněji odpovídat klíčovým potřebám budoucího rozvoje české společnosti. Priority proto budou tvořit hlavní podklad pro přípravu návrhu výdajů na VaVaI ze státního rozpočtu, kde bude stanovena výše výdajů na VaVaI ze státního rozpočtu zaměřeného na dosažení prioritních cílů především v rámci účelové podpory VaVaI od roku 2015. Poskytovatelé podpory v rámci přípravy nových programů VaVaI, ale částečně i při poskytování podpory na stávající programové projekty (při zohlednění již přijatých závazků na řešení projektů a při zohlednění doby trvání stávajících programů VaVaI), budou muset zohlednit ty aktivity, které primárně reagují na jednotlivé oblasti Priorit. Definování Priorit však neomezuje podporu či realizaci aktivit VaVaI i na jiné oblasti, avšak i u těch bude třeba zohlednit jejich vazby na Priority.

Identifikované Priority budou rovněž vhodným základem pro zacílení podpory ze strukturálních fondů EU v novém programovacím období po roce 2013. Strategická orientace ČR ve VaVaI, podložená stanovenými Prioritami, usnadní rovněž vytváření pozice ČR k mezinárodní spolupráci ve VaVaI, a to jak v rámci Evropského výzkumného prostoru, tak i při spolupráci s dalšími zeměmi mimo EU.

Vzhledem k tomu, že se jedná o cíle do roku 2030, není možné všechny cíle realizovat ve stejnou chvíli, což je dáno i očekávaným dalším vývojem v následujících letech a možným vývojem priorit na evropské úrovni. Z tohoto důvodu se předpokládá průběžné hodnocení plnění Priorit, které bude probíhat v pětiletých intervalech. Rovněž vždy na konci trvání jednotlivých programů VaVaI bude vyhodnocováno, jak jejich realizace přispěla k naplnění definovaných Priorit; toto hodnocení na úrovni programů VaVaI bude prováděno nejpозději jeden rok před ukončením doby jejich trvání.

Součástí materiálu je i rozložení finančních prostředků na jednotlivé Priority. Vzhledem k tomu, že se jedná o průběžně realizované oblasti (resp. cíle) s dobou realizace až do roku 2030, a vzhledem k tomu, že není možné predikovat vývoj ve výši výdajů na VaVaI ze státního rozpočtu, výdaje na realizaci jednotlivých oblastí Priorit je možné stanovit orientačně jako podíl výdajů na realizaci všech Priorit. Návrh orientačního rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé prioritní oblasti vychází z posouzení oblastí Priorit podle čtyř hledisek: společenská potřeba; současný stav výzkumu a jeho potenciál pro dosažení stěžejních cílů, nákladovost a rozsah prioritní oblasti, zapojení finančních zdrojů

ze soukromého sektoru. Realizace Priorit bude vycházet pouze z těch výdajů státního rozpočtu, které budou na jednotlivé roky vládou schváleny.

V souvislosti s Prioritami se navrhuje i řada systémových opatření, jejichž realizace je významným předpokladem naplnění stanovených prioritních cílů. Některá z navržených systémových opatření mají obecnou platnost pro všechny prioritní oblasti, jiná jsou specifická pro konkrétní prioritní oblasti. Systémová opatření, která mají obecnou platnost pro většinu prioritních oblastí, lze rozdělit do čtyř skupin: prostředí pro VaVaI, státní intervence v oblasti VaVaI, zajištění kvalifikovaných lidských zdrojů pro VaVaI, zajištění vazeb na mezinárodní aktivity VaVaI ve stanovených prioritních oblastech.

Odpovědnost za realizaci a hodnocení Priorit má především Rada pro výzkum, vývoj a inovace, avšak za realizaci v rámci jednotlivých programů VaVaI je zodpovědný příslušný poskytovatel podpory na řešení projektů příslušných programů VaVaI. V rámci průběžného hodnocení a aktualizace budou respektovány i jednotlivé cíle a opatření, vyplývající z Národní politiky.

Návrh Priorit byl projednán a schválen na zasedání Rady pro výzkum, vývoj a inovace dne 27. dubna 2012.

Materiál neklade zvýšené nároky na státní rozpočet nad rámec schváleného rozpočtu, resp. nebude nad rámec výdajů ze státního rozpočtu, který bude na jednotlivé roky schválen vládou. Realizace Priorit bude mít pozitivní dopad na podnikatelské prostředí ČR a nebude mít negativní dopad na rovné postavení mužů a žen.